

35 Գրադրություն

Գ. ԱՂԱԶԱՆՅԱՆ
Բ. ԳԱՐԱՍԵՖԵՐՅԱՆ
Ա. ՄԻՆԱՍՅԱՆ

ՄԻ ՔԱՆԻ ԱԽՏԱՀԱՆԻՉ ՆՅՈՒԹԵՐԻ ՏԱՐԲԵՐ
ԴՈՋԱՆԵՐԻ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆԸ „ԴԻՐ“ ՑԵՎ
„ՈՒԿՐԱՅԻՆԿԱ“ ՅՈՐԵՆՆԵՐԻ ԾԼՈՒՆԱԿՈՒ-
ԹՅԱՆ ՑԵՎ ԾԼՄԱՆ ԵՆԵՐԳԻԱՅԻ ՎՐԱ

Г. АГАДЖАНИЯ
Б. ГАРАСЕФЕРЯН
А. МИНАСЯН

ВЛИЯНИЕ РАЗЛИЧНЫХ ДОЗ НЕКОТОРЫХ
ФУНГИЦИДОВ НА ВСХОЖЕСТЬ И ЭНЕРГИЮ
ВСХОЖЕСТИ „ДИР“ А И „УКРАИНКИ“

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
СЕЛЬХОЗХОЗГАЗ
Академии Наук
СССР

633

У-44

ԳՅՈՒՂՀՐԱՏ
СЕЛЬХОЗГИЗ

1933

ՅԵՐԵՎԱՆ
ЭРИВАНЬ

34-к
62 881

633

Ա-44

4 AUG 20 1933

Գ. ԱՂԱԶԱՆՅԱՆ
Բ. ԳԱՐԱՍԵՖԵՐՅԱՆ
Ա. ՄԻՆԱՍՅԱՆ

ՄԻ ՔԱՆԻ ԱԽՏԱՀԱՆԻՉ ՆՅՈՒԹԵՐԻ ՏԱՐԲԵՐ
ԴՈՋԱՆԵՐԻ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆԸ „ԴԻՐ“ ՅԵՎ
„ՈՒԿՐԱՅԻՆԿԱ“ ՑՈՐԵՆՆԵՐԻ ԾԼՈՒՆԱԿՈՒ
ԹՅԱՆ ՅԵՎ ԾԼՄԱՆ ԵՆԵՐԳԻԱՅԻ ՎՐԱ

Г. АГАДЖАНИЯ
Б. ГАРАСЕФЕРЯН
А. МИНАСЯН

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ПОСТОЯНСТВЕННАЯ
Академии Наук
СССР

ВЛИЯНИЕ РАЗЛИЧНЫХ ДОЗ НЕКОТОРЫХ
ФУНГИЦИДОВ НА ВСХОЖЕСТЬ И ЭНЕРГИЮ
ВСХОЖЕСТИ „ДИР“ А И „УКРАИНКИ“

L 5 FEB 2000

18229

Գլխավոր տնօրեն
Պատկեր 234A
Դրավի 9255 Տիրութ 400

59345.66

Մեծանաորակա խորհուրդին կայանների հզոր ցանցով զինված կոլտնտեսությունների և խորտնտեսությունների խոշոր նվաճումներն ստեղծել են բերքի աճի բարձրացման համար անհրաժեշտ բոլոր պայմանները: 1933 թվականի հանդիսանալու յե կոլտնտեսությունների տնտեսական-կազմակերպական ամրապնդման, բերքի բարձրացման և ագրոտեխնիկայի տիրապետման համար մղվող համառ ու լարված պայքարի տարի:

Մենք վճռական հաջողություններ ենք ձեռք բերել խոշոր սոց. տնտեսությունների կազմակերպման, ցանքերի տարածությունների ընդարձակման և գյուղատնտեսական պրոցեսների մեքենայացման գործում: Այժմ վճռական կերպով դրվում և վերականգնվում է ցուցանիշների բարձրացման խնդիրը, վոր պահանջում և մեղանից ագրոտեխնիկական ձեռնարկումների ամբողջ կոմպլեքսի լրիվ կիրառում: Այդ ձեռնարկումներից կորուստների դեմ մղվող պայքարն ունի հսկայական նշանակություն՝ արտադրություն ինքնարժեքի իջեցման, բերքի բարձրացման, սոցիալիստական կուլտակումների մեծացման գործում, վոր անհրաժեշտ և մեր սոց. շինարարության զարգացման համար: Կորուստների դեմ հաջող պայքարը հնարավոր է միայն մեր տեխնիկական հնարավորությունների առավելությունների լրիվ ոգտագործման դեպքում:

Հացահատիկային տնտեսություններում մենք ունենում ենք բազմապիսի կորուստներ, վորոնց մի մասը հաճախ նույնիսկ չի յեղ նկատվում: Կորուստներ տեղի յեն ռենենում հողի և սերմացույի նախապատրաստումից սկսած մինչև աշխատանքների ավարտման պրոցեսը: Այդ բոլոր կորուստները կարելի յե բաժանել յերկու հիմնական խմբի. առաջինն այն կորուստներն են, վորոնք առաջ են գալիս արտադրության միջոցների և գործիչների վող ռացիոնալ ոգտագործումից և յերկրորդն այն կորուստներն են, վորոնք առաջ են գալիս ագրոտեխնիկական բնույթ ունեցող ձեռնարկումների թերի, անժամանակ և սխալ իրադրծումից:

Այս վերջին տիպի կորուստների շարքում խոշոր տեղ են գրավում այն կորուստները, վորոնք առաջ են գալիս բույսերի անկային և միջատային հիվանդություններից: Կենտ. վիճ. վարչա-

թյան տվյալները համաձայն, 1928 թվին ԽՍՀՄ-ում միայն հիվանդությունների և վնասատուների պատճառած կորուստը հավասար է յեղել 1913,5 միլիոն փթի, այն ինչ նույն թվին ամբողջ ազգաբնակչության գործադրած հացահատիկը 1677,7 միլիոն փութ է յեղել: Այդ կորուստը կազմում է հացահատիկների ընդհանուր արտադրանքի մոտ 30% -ը:

Պրոֆ. Յաչեվսկին, յեղնելով 17 տարվա դիտողություններին, գտնում է, վոր Միությունում վորոշ շրջաններում միայն մերկիկ պատճառած կորուստը հավասար է 29—31% -ի:

Սոսելով միայն հիվանդությունների մասին, նա ասում է. «ՌՍՖՍՀ-ի նկատմամբ նյութերից կարելի չէ համոզվել, վոր նորմալ տարիներին բերքը 30% անկումը վոչ մի դեպքում չափազանցված չէ և ավելի շուտ պիտի դիտվի վորպես վորոշ միներմում» („Пути сельск. хоз.“, 1927 թ., № 7, էջ 26):

Մերիկը մեծ վնասներ է պատճառում նաև մեզ մոտ Խ. Հայաստանում (Լոռի, Նորբայազետ, Չանդեղուր Կոտայք): 1926-27-28 տարիների ընթացքում մեր կատարած հետազոտությունները ցույց տվին, վոր Հայաստանում մշակվող ցորենները համարյա բոլորն էլ տուժում են մերիկից: Սակայն մերիկով ուժեղ վարակվում են «գյուլզանին» (v. erythrospermum), «Սպիտակահատը» (v. graecum), «Գալգալուր» (v. Delfi), «Կուլնդիկ» և «Կոմչատկա» ցորենները (Compactum խմբին պատկանող): Բոլորովին չեն վարակվում լեռնային մասերում մշակվող «Դալի-Բուդդա» ցորենի յերկու այլատեսակները (v. rubiginosum և v. stramineum):

Մասնավոր յերկրագործության ամբիոնի հետազոտությունները և Հոգեփոխման դաշտավարական հետազոտության տվյալները ցույց տվին նաև, վոր ըստ հողային և կլիմայական պայմանների և ցորենների տեսակների ու այլատեսակների՝ վարակումը լինում է 2-ից մինչև 25-30% (առանձին դեպքերում վարակումը կարող է հասնել մինչև 40% -ի):

Նման չարիքից խուսափելու համար ավելի ուշալ միջոցը սերմերի ախտահանությունն է, վոր և իսկապես զգալի չափով մեզ ազատում է մերիկի վնասներից:

Ախտահանության նկատմամբ մինչև այժմ յեղած գրականությունում մեջ բոլոր տեսակի ցորենների կամ բոլոր տեսակի գարիների վերաբերմամբ առաջարկվում է դործադրել այս կամ այն ֆունգիսիդի միատեսակ դոզավորում (дозировка) անկախ նրա

բանց քիմիական բաղադրությունից և ֆիզիկական կազմությունից:

Հայտնի է, վոր հացահատիկների նույնիսկ միևնույն տեսակի տարբեր սորտերն իրարից զգալիորեն տարբերվող քիմիական բաղադրություն և ֆիզիկական կազմություն ունեն: Յեղնելով այս դրությունից, դժվար չի գալ այն յեղրակացություն, վոր ստանդարտ դոզավորումը բոլոր ցորենների կամ բոլոր զարկների վրա միատեսակ ազդեցություն ունենալ չի կարող և քիչ չեն լինի դեպքեր, յերբ զգալի չափով կպակասի վորոշ տեսակների ծլունակությունն ու ծլման ենքերդիան: Այսպիսով ստանդարտ ախտահանությունն ազատելով մեզ մերիկի պատճառած վնասներից վորոշ ցորենների նկատմամբ, կարող է պատճառ դառնալ սերմացուի կորուստի (իջեցնելով նրա ծլունակականության տոկոսը) և բերքի նվազման (թուլացնելով սերմնանյութի ծլման ենքերդիան):

Անալիզի յենթարկելով ախտահանության վերաբերմամբ նախքին Պետ. Համալսարանի «Ձագ» տնտեսության մեջ մեր կատարած դիտողություններն ու ստացված թվական տվյալները մենք համոզվեցինք, վոր ախտահանիչ նյութերի դոզավորման ինչպես նաև այդ նյութերի ազդեցության և տեղություն վերաբերյալ խնդիրները դեռ լրիվ չեն պարզաբանված և կարոտ են հետազոտման: Այդ առնչությամբ 1931 թվի մարտի սկզբին Գյուլ. Խնտիտուտի ընդհանուր յերկրագործության ամբիոնում զբված նախնական փորձերն տեղական «զըլըջի» դարու (H. dist. v. nutans), «Սպիտակահատ», «Դիր» և «Ուկրայինկա» ցորենների վրա, հաստատեցին մեր յենթադրությունը, վորից հետո ամբիոնի գիտա-հետազոտական աշխատանքների ծրագրի մեջ մտցրվեց այդ խնդիրների խորացրած և սխտեմատիկ ուսումնասիրություն, վոր շարունակվելու չէ նաև հետագայում:

Տեխնիկական հնարավորությունների սղության պատճառով (տեղմոստանների, պահարանների, տեխնիկական պերսոնալի պակաս և այլն) մենք հետազոտության համար վերցրինք միայն յերկու սելեկցիոն աշխանացան ցորեններ-Միրոնովի փորձակայանի «Ուկրայինկա» և պրոֆ. Մ. Թումանյանի ստացած «Դիր» ցորենի № 1 գիծը:

Ֆունգիսիդներից վերցրել ենք նույնպես յերկուսը, վորոնք ունին մեծ գործնական արժեք, այն է՝ պարիզյան կանաչը և անջուր պղնձի արջասպր: Թագ ախտահանում մենք չենք կիրա-

ուել տյն պատճառով, վոր մեր կարծիքով այդ յեղանակն իր անդը մոտ ապագայում ամբողջապես գիշերու յե չոր ախաահանման:

ՓՈՐՁԻ ՄԵԹՈԴԻԿԱՆ

Փորձերը զրվել են 4 կրկնողությամբ, յուրաքանչյուր կրկնողության դեպքում զրվել է 100-ական հատիկ: Ախտահանված ցորենները խոնավությունից դերծ պահելու համար պահվել են միատեսակ ապակյա անոթներում, վորոնց բերանները ծածկված են յեղել վստորկած խցաններով:

Ախտահանիչ նյութերի դոզաները վերցրված են յեղել սկսած ընդունված ոպտիմալ քանակներից և բարձր, այն է, մեկ կիլո ցորենին պղնձի արժասպ վերցված է 3, 5, 7, 9, և 12 գրամ, իսկ պալիլյան կանաչ՝ 0,1 1,0 2,0 4,0 6,0 8,0 և 12 գրամ: Կոնտրոլ ունեցել են թե առաջին և թե յերկրորդ ֆունդիսի-դը, վոր նույնպես զրվել է 4 կրկնողությամբ և պահվել է նույն նանման անոթներում:

Ըստ Մորիշի, Ատտերբերգի, Իսաչենկոյի և ուրիշների ուսումնասիրությունների, ինչպես նաև ըստ փորձակայանների տվյալների, ձեցնելու համար գործադրվող նյութերը (ΛΟΞΕ զգալի չափով ազդում են տարբեր սերմերի ծլունակության տու-կոսի վրա: Ուստի մենք յեղնելով այդ տվյալներից, ինչպես նաև այն դրությունից, վոր ախտահանված ցորենների նկատմամբ ա-վելի քան ուժեղ պիտի արտահայտվի թորող թղթի (Ֆիլտր) բացասական դերը և հողի զրական ազդեցությունը թեկուզ թու-նավոր նյութերի կլանման տեսակետից, փորձերը զրել ենք ինչ-պես թորող թղթի վրա, նույնպես և հողի ու պեմզայի ավաղի մեջ: Հողը յեղել է սովորական-դաշտային:

Ջերմությունը յեղել է փոփոխական, այն է՝ Ցելսիուսի 16°-ից մինչև 20°: Սերմերը նախորսք չեն թրջվել:

Հողի և ավաղի մեջ սերմերը ձեցնելու համար շիմնել է հա-տուկ պահարան՝ հողով կամ ավաղով լցված դարակներով, վորի մեջ ջերմությունը պահպանվել է ելեկտրական «ջերմային» լապ-տերների միջոցով:

Թորող թուղթ գործածելու դեպքում փորձերը զրվել են Թունձինսկու ձեցնող պահարանում, կամ սովորական ձևով ապա-կյա տախտակների վրա, վորոնք նույնպես զրվել են վերոհիշյալ պահարանում:

Ցանքն ավաղի և հողի մեջ կատարվել է մոտ 1-1,5 ասն-

ախմետը խորությամբ:

Ըստ Բիչիխինայի հետազոտությունների, միևնույն մա-քուր գծի շրջանակներում ավելի մանր հատիկներն արագ են ծը-լում ու դարգանում, քան թե մեծերը: Ցելսիուսով այդ դրությու-նից, մենք ամեն անգամ սերմեր վերցնելիս առաջնորդվել ենք թվային-կշռային մեթոդով (численно-весовой метод), այսինքն աշխատել ենք սերմերը վերցնել այն հաշվով և այնպես, վոր տարբեր կրկնողություններում վերցրած 100 հատիկների կշռային քիչալները մոտավորապես իրար նման լինեն (ֆլասոված և ու-ժեղ չմշկված սերմերը խոտանվել են, հաշվի չեն առնվել): Իբրև որինակ բերում ենք մարտի 9-ին ձեցրած սերմերի արսույուտ կշիռներն ըստ կրկնողությունների և առանձին-առանձին, իսկ հետագա ձեցումների ժամանակ յեղած կշիռները մոտավորապես նույն են յեղել (տես տախտակ № 1)

Միևնույն դոզայով ախտահանված «Դիրը» և «Ուկրայինկան» ձեցվում եյին միասին (կողք-կողքի): Ախտահանիչ նյութերի տարբեր դոզաներից սերմերի ծլունակության անկման պատ-ճառները պարզելու համար, կատարվել է սեմերի քիմիական և ֆիզիկական անալիզը**)

***) Քիմիական անալիզը կատարել է քիմիական-կենտրոնական լա-բորատորիայում քիմիկոս Ա. Պետրոսյանը, իսկ ֆիզիկական անալիզները կա-տարվել են ընդհանուր յերկրագործության ամբիոնի լաբորատորիայում:

1. ՓԱՐՏԻ ՑԵՆՔԱՎԱ ՑՈՐԵՆՆԵՐԻ ԱՐՄՈՒՅՈՒՑ ՔԱՇԵՐՆ ԸՍՏ ԿՐԿՆՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
(Абсолютные веса пшениц по повторениям)

№ №	Ցորենի անիվը (Сорт)	Փունի- սի (Фунги- сия)	Փոխանքը (Лозы)	100 հատի կշիռը (Вес 100 зерен)				100 հատի կշիռը (Вес 100 зерен)	Փոխանքը (Лозы)	Ցորենի անիվը (Сорт)	Փունի- սի (Фунги- сия)	Փոխանքը (Лозы)	100 հատի կշիռը (Вес 100 зерен)			
				I	II	III	IV						I	II	III	IV
1	№ 1	№ 1	I	0,5	4,65	4,37	4,45	4,65	0,5	3,35	3,42	3,35	3,35	3,35	3,35	3,32
				1,0	4,45	4,70	4,45	4,40	1,0	3,37	3,67	3,37	3,37	3,37	3,37	3,35
				2,0	4,70	4,45	4,45	4,47	2,0	3,60	3,60	3,60	3,60	3,60	3,67	3,57
				4,0	4,30	4,61	4,10	4,30	4,0	3,42	3,40	3,44	3,44	3,44	3,44	3,66
				6,0	4,52	4,62	4,36	4,52	6,0	3,44	3,47	3,44	3,44	3,44	3,44	3,46
				8,0	4,48	4,61	4,30	4,37	8,0	3,46	3,50	3,50	3,50	3,50	3,50	3,52
				12,0	4,72	4,60	4,88	4,80	12,0	3,47	3,40	3,40	3,40	3,40	3,40	3,50
				Կոնտրոլ	4,62	4,59	4,71	4,56	Կոնտրոլ	3,50	3,45	3,40	3,40	3,40	3,40	3,40
				3,0	4,29	4,32	4,32	4,62	3,0	3,52	3,52	3,50	3,50	3,50	3,50	3,50
				5,0	4,70	4,68	4,20	4,57	5,0	3,70	3,50	3,45	3,45	3,45	3,42	3,42
2	№ 2	№ 2	II	7,0	4,45	4,45	4,50	4,42	7,0	3,37	3,37	3,32	3,32	3,32	3,34	3,34
				9,0	4,63	4,62	4,61	4,62	9,0	3,40	3,40	3,35	3,35	3,35	3,35	3,35
				12,0	4,60	4,62	4,64	4,64	12,0	3,40	3,47	3,47	3,47	3,47	3,47	3,49
				Կոնտրոլ	4,50	4,50	4,61	4,65	Կոնտրոլ	3,50	3,41	3,55	3,55	3,55	3,55	3,40

Բերած թվերը պաղ ցույց են տալիս, Վոր միևնույն ցորենի տարբեր կրկնողութուններում վերցրած նմուշների քաշերը համարյա միատեսակ են, տարբերութունները միայն տասնորդական և հարյուրյերորդական մասեր են:

Այժմ տալիս ենք օրինակ (կողմնորոշ) փորձերի տվյալները. փորձերը դրվել են 31 թ. մարտի 3-ին, հողի մեջ, և վերստին և միայն ծրուխտովությունը: Այս անգամ փորձի ընթացքում շերտութունը պահպանվել է Ցելսիուսի 15-19°-ի սահմաններում: Սերմերն ախտահարվել են 31 թ. փետրվարի 27-ին:

Таблица № 3
Տարվանի № 3

3. ՑՈՐԵՆՆԵՐԻ ԾՆՈՒՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ՅԵՎ ԾՆՍԱՆ ԵՆԵՐԳԻԱՆ
(Всхожестъ и энергін всхожести ішсїи)

№ №	Դննի վրա յի ծիցրած (Доже)	Փորձի ժամանակը (Время опыта)	Ցուցիկի անի (Фугицид)	Դոզան (Дозы)	«Դ և Բ» (Д и Р)		«Սև.կրաշիկն» (Украинка)		Կոնտրոլի հետ համեմատած (По сравнению с контр.)			
					Են.կր. (Энерг.)	Մր.կր. (Всхож.)	Են.կր. (Энерг.)	Մր.կր. (Всхож.)	«Դ և Բ» (Д и Р)		«Սև.կրաշիկն» (Украинка)	
									Են.կր. (Энерг.)	Մր.կր. (Всхож.)	Են.կր. (Энерг.)	Մր.կր. (Всхож.)
I	Թորոն Յդիկ վրա (На филтр. бумаге)	18/III 1931 թ.	Փորձի անի (Парижская зелень)	0,5	—	56	—	91	—	60,9	—	96,9
				1,0	—	28	—	79	—	30,4	—	84,0
				2,0	—	10	—	63	—	10,9	—	67,0
				4,0	—	1,0	—	50	—	1,09	—	53,2
				6,0	—	0,0	—	46	—	0,0	—	49,0
				8,0	—	0,0	—	18	—	0,0	—	19,1
				12,0	—	0,0	—	13	—	0,0	—	13,8
			Կոնտր. Контр.	—	92	—	94	—	100	—	100,0	
			Փորձի արմաղ (Медный купорос)	3,0	—	90	—	95	—	97,8	—	101,0
				5,0	—	88	—	93	—	95,6	—	98,9
				7,0	—	63	—	93	—	68,5	—	98,9
				9,0	—	47	—	93	—	51,0	—	98,9
				12,0	—	29	—	76	—	31,5	—	80,8
			Կոնտր. Контр.	—	92	—	94	—	100,0	—	100,0	
II	Հ ո ղ ո լ լ (В почве)	18/III 1931 թ.	Փորձի անի (Парижская зелень)	0,5	—	82	—	92	—	100,0	—	106,9
				1,0	—	83	—	92	—	101,2	—	106,9
				2,0	—	53	—	93	—	64,6	—	108,1
				4,0	—	46	—	88	—	56,9	—	102,8
				6,0	—	42	—	91	—	51,2	—	105,8
				8,0	—	41	—	88	—	50,0	—	102,8
				12,0	—	40	—	77	—	48,7	—	89,5
			Կոնտր. Контр.	—	82	—	86	—	100,0	—	100,0	
			Փորձի արմաղ (Медный купорос)	3,0	—	82	—	92	—	100,0	—	106,9
				5,0	—	85	—	94	—	103,6	—	109,2
				7,0	—	87	—	90	—	106,1	—	104,7
				9,0	—	86	—	92	—	104,9	—	106,9
				12,0	—	83	—	91	—	101,2	—	105,8
			Կոնտր. Контр.	—	82	—	86	—	100,0	—	100,0	

Таблица № 4)
(Տարվանի № 4)

№ №	Բոլոր Յդիկ վրա (На фидратовальной бумаге)	Փորձի ժամանակը (Время опыта)	Փորձի անի (Парижская зелень)	Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի անի (Парижская зелень)		Փորձի	
-----	---	------------------------------	------------------------------	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	------------------------------	--	-------	--

Շնչած սիրովը կոնտրոլի հետ համեմատած
Լուր չկարող է լինել միայն չնչին
Լուրը է չնչին մասը չլինել
(Незначительная часть не всхожих)
Եմյա եղա սուխա եղա եղա
Եղա եղա չէր չէր (Бобышная же часть сгнила).

1,0	37,0	41	68	71	54,4	57,7	89,4	82,5
2,0	21,0	24	58	65	30,8	[33,8	76,3	75,6
4,0	6,0	7	51	57	8,8	9,8	67,1	66,3
6,0	1,0	3	54	57	1,4	4,2	71,0	96,3
8,0	1,0	3	26	31	1,4	4,2	34,2	36,0
12,0	1,0	2	27	33	1,4	2,8	35,5	38,3
68,0	71	76	86	86	100,0	100,0	100,0	100,0
Контр.								
3,0	74	78	82,0	91	108,8	109,8	107,9	105,8
5,0	79	83	74	82	116,1	116,9	97,2	95,3
7,0	69	77	75	82	101,4	108,4	98,7	95,3
9,0	64	77	83	97	94,1	108,4	109,2	112,8
12,0	55	71	73	83	80,8	100,0	96,0	96,5
68	71	76	86	86	100,0	100,0	100,0	100,0
Контр.								

Յոսիպ Կարապետյանի թիվ 1929 թ. օգոստոսի 1-ին օրվա համարձակության արժեքը՝ 84% (Պ. Կարապետյան):

14/VIII 31 p.

ՊԻՏԵՐԻ ՄԻՄԱԴԻ (ԵՍԵԿԵ ՆԱ ՄԵՄԱՆ)

IV

[illegible]

ԲՈՂՈՐ ՏԱԽՏԱԿՆԵՐԻ ԹՎԵՐԸ ՑՈՒՅՑ ԵՆ ՏԱԼԻՍ ՀԵՏՅԱԼԸ.

I ԹՈՐՈՂ ԹՂԹԻ ՎՐԱ ԴՐՎԱԾ ՓՈՐՁԵՐԻ ԿԵՆՏՐԱՄԲ

1. Թորոզ թղթի վրա պարիզյան կանաչի փոքր դոզաներն
առաջամ դգալի Հափով իջեցնում են ցորենների ծլուսակույթյունը
և ծլման ենեդդիան:

Այդ ազդեցությունն առանցնապես ուժեղ չափով արտահայ-
վում է «Իր»-ի վերաբերմամբ, վոր նույնիսկ 0,5 դրամի դեպ-
քում մոտ 30-40 տոկոսով իջեցնում է իր ծրուսակությունը՝ կոն-
սերվի հետ համեմատած: Բարձր դոզաները ցորենն անպետքա-
ցնում են բոլորովին:

Պարիզյան կանաչից «Ուկրայինկան» համեմատաբար քիչ է առավտում: Նույնիսկ 12 զրամի «Ուկրայինկան» իրենև անբնականորեն չի անպիտաքացնում:

2. Նույն թորող թղթի վրա պղնձի արջասպը ցորենների ծրուհակության վրա ավելի քիչ է ազդում:

«Դիր»-ի նկատմամբ ընդունված փոքր դոզաները վոչ միայն չեն իջեցնում ծրուհակությունը, այլ նույնիսկ հանդես են գալիս վորպես բիոնտիդատորներ, բարձրացնելով ծրուհակության առկուսը՝ կոնտրոլի հետ համեմատած (102.116):

Լրիվ անպետքացում այս դեպքում տեղի չի ունենում նույնիսկ ամենաբարձր դոզավորման դեպքում:

«Ուկրայինկա»-յի վերաբերմամբ պղնձի արջասպը թեև հանդես չի գալիս վորպես բիոնտիդատոր, բայց դրա հետ մեկտեղ նրա բարձր դոզաներն այն չափով չեն իջեցնում նրա ծրուհակությունը, վոր նկատելի չէ «Դիր»-ի նկատմամբ: Այստեղ ծրուհակության իջեցումը տեղի չէ ունենում աստիճանաբար (ПЛАВНО): Նույնիսկ 12 դրամի դեպքում նրա ծրուհակության տոկոսը տառանվում է 70-89-ի սահմաններում:

II ՀՈՂԻ ՅԵՎ ՊԵՄՋՍՅԻ ՍՎԱԶԻ ՄԵՁ ԾԼԵՅՐԱԾ ՍԵՐՍԵՐԻ ՆԿՍՏՄԱՐԻ

1. Բնական պայմաններին մոտ, այսինքն՝ հողում ձևեցրած սերմերից ստացված ավալներն ուժեղ կերպով տարբերվում են թորող թղթի վրա ձևեցրած սերմերի ավալներից: Ընդհանուր առմամբ յերկու ֆունգիսիդներն էլ հողում ավելի բարձր ծրուհակության տոկոս են տալիս քան թորող թղթի վրա:

2. Առանձնապես այդ բանն ուժեղ չափով արտահայտվում է սերմերը պղնձի արջասպով ախտահանելու դեքում: Այստեղ աղի բոլոր դոզաներն էլ թե մեկ է թե մյուս ցորենի նկատմամբ հանդես են գալիս վորպես բիոնտիդատորներ:

3. Պարիզյան կանաչը «Ուկրայինկայի» նկատմամբ նույնպես հանդես է գալիս, վորպես բիոնտիդատոր բացի ամենաբարձր դոզայից, մինչդեռ «Դիր»-ի նկատմամբ նա իբրեւ այդպիսին հանդես չի գալիս: Այլ, ընդհակառակը, բարձր դոզաները խոչը չափով իջեցնում են հատիկների ծրուհակությունը:

4. Պեմզայի մեջ ձևեցնելու փորձերի ավալները նույն պատկերն են ցույց տալիս, ինչ վոր հողի մեջ ձևեցնելու փորձերը, բայց այստեղ պարիզյան կանաչը «Ուկրայինկայի» նկատմամբ եւ հանդես չի գալիս վորպես բիոնտիդատոր:

Ընդհանրապես պղնձի արջասպի չոր փոշին իբրեւ ախտահանիչ նյութ իր նորմալ դոզաներով կարող է հանդես գալ նա

իրբեւ սերմերի ծրուհակությունը բարձրացնող, ուստի և բերքի բարձրացման նպատող ֆակտոր, այնինչ պարիզյան կանաչն իբրեւ այդպիսին հանդես չի գալիս:

Չոր նյութերով ախտահանված սերմերը (պարիզյան կանաչով և անջուր պղնձի արջասպով) լավ պայմաններում պահվելու դեպքում ՅԵՐԿԱՐ ԺԱՄԱՆԱԿ ՁԵՆ ՊԱԿԱՍԵՅՆՈՒՄ ԻՐԵՆՑ ԾԼՈՒՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ և տալիս են համարյա նույնանման ցուցանիշներ, վոր նրանք ունենում են ախտահանումից անմիջապես հետո: Այդ բանը պարզ յերեվում է ստորեւ բերված տախտակից, ուր համեմատության համար տրվում են մարտի 18-ին, հունիսի 20-ին, և դեկտեմբերի 14-ին թորող թղթի վրա ձևեցրած սերմերի ծրուհակության տոկոսները:

Տախտակ № 7
(Таблица № 7)

№	Փունգիսիդ (Фунгицид)	Գոգաները (Дозы)	«Դ Ի Ր» (Д и Р)				«Ուկրայինկա» (Украинка)			
			Փորձի ժամանակը (Время опыта)				Փորձի ժամանակը (Время опыта)			
			18/III	20/VI	14/XII	Միջինը Среднее	18/III	20/VI	14/XII	Միջինը Среднее
I	Պարիզյան կանաչ Парижская зелень	0,5	60,9	74,7	41,3	67,8	96,9	91,3	41,3	94,1
		1,0	30,4	41,7	41,3	37,8	84,0	83,7	65,3	77,7
		2,0	10,9	12,6	11,5	11,6	67,0	61,3	62,2	63,5
		4,0	1,09	3,8	0,0	1,63	53,2	44,0	41,8	46,3
		6,0	0,0	0,0	0,0	0,0	49,0	53,7	40,8	47,8
		8,0	0,0	0,0	1,1	0,37	19,1	19,3	13,3	17,2
		12,0	0,0	0,0	0,0	0,0	13,8	19,3	16,3	16,5
		Կոնտր. Контр.	100	100	100	100	100	100	100	100
II	Պղնձի արջասպ Медный купорос	3,0	97,8	116,4	102,4	105,5	101,0	98,9	91,4	97,1
		5,0	95,6	103,8	96,4	98,6	98,9	91,4	92,4	94,2
		7,0	68,5	100,0	74,7	81,1	98,9	86,0	94,6	93,2
		9,0	51,0	97,4	31,3	59,9	98,9	91,4	93,5	94,6
		12,0	31,5	74,7	21,7	53,1	80,8	83,8	70,9	78,5
		Կոնտր. Контр.	500	100	100	100	100	100	100	100

59345-66

Ֆունդիտիկները՝ թված տարբեր արդյունքները գանազան ցորենների վրա չեն կարող կապ
չանկնալ նրանց ներքին բնութագրի և ֆիզիկական բաղադրություն և ֆիզիկական կազմության հետ, քան թերեւոր և
ստորե բերված անալիզները:

Տախտակ № 8
(Таблица № 8)

ՓՈՐՁԻ ՅԵՆԹԱՎԱ ՑՈՐԵՆՆԵՐԻ ԲԻՆԱԿԱՆ ԱՆԱԼԻԶ (Химический анализ пшениц)

№	Ցորենների տեսակները (Сорта пшениц)	Հիդրոլի. կո- լորաց. 0/0-ը	Նիթրոկ. 0/0-ը	Սնվելի 0/0-ը	Ազոտային նյութ- ները 0/0-ը	Սպիտակ (Крахмал)	Քլոր 0/0-ը	Քլոր 0/0-ը	Քլոր 0/0-ը	Քլոր 0/0-ը
1	«Բ. Բ. Բ» (Д и Р)	10,82	1,8	13,9	63,0	1,61	1,54	7,32		
2	«Ուկրաինկա» (Украинка)	11,41	1,54	18,31	58,0	1,70	1,69	7,35		

9) Ազոտային նյութի տոկոսը հաշված է արտադրող չոր նյութի վրա, իսկ քանակ տոկոսները հաշված են արտադրող
չոր նյութի վրա:

2. ՑՈՐԵՆՆԵՐԻ ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ԱՆԱԼԻԶ (Физическая анализ пшениц)

№	Ցորենների տեսակները (Сорта пшениц)	Բարձր (1 կմ- րի քաշը գր.) Натрпа	1000 հատիկը կմ-ը	Բեք 1000 հատիկ P.	Կարգավոր. արտ- արդյունք 0/0-ը	Սնվելի արտ- արդյունք (1000 հատիկ կմ-ը) (Ассортим. V	Տեսակարար կմ-ը (Абсолют. вес) D **)	Սնվելի արտ- արդյունք (Кислотность) K	Սնվելի արտ- արդյունք (Абсолют. вес) D **)	Սնվելի արտ- արդյունք (Абсолют. вес) D **)
1	«Բ. Բ. Բ» (Д и Р)	668,9	41,4	63,5	25,9	58,16	0,87			
2	«Ուկրաինկա» (Украинка)	783,25	33,5	29,9	23,0	46,36	0,59			

Բերված տախտակները ցույց են տալիս, վոր ֆունդիտիկների նկատմամբ դիտարկվում են ընդհանուր
կախված ե ցորենների մեջ յեղած ազդեցությունները, թաղանթանյութի և ճարպի բարձր արտադրու-
թիվը: Արտադրանքի պարզ է, վոր շատ սպիտակները և ճարպի պարունակող, մեծ բնույթի, քան
արտադրող քաշ, որպեսզի նրան կարգավոր, արտադրող ճախար, ծավալները, ծավալները և անհատական

$$^{\circ}) (D = \frac{R}{V})$$

$$(K = 100 - \frac{R}{P} = 100 - \frac{D}{P})$$

$$(Z = \frac{100}{P} - \frac{K}{R} = \frac{K}{P})$$

(P = մեկ հեկտոլիտի քաշը)

«Ուկրայինկան» պիտի ալելի ուժեղ դիմադրեր թունավոր նյութերի ներծծման և ազդեցութեան, ուստի և անհամեմատ ալելի քիչ տոկոսով կորցնէր իր ծրուակութունը, այնինչ «Դիրը» համեմատաբար ալելի պակաս սպիտակուցներ, ճարպեր և բնույթ (натура) ունենալով ուժեղ և յենթարկվում թուխի ազդեցութեան, վորովհետև նրա մեջ թույնը հեշտ և ներծծվում, ուստի և ուժեղ չափով ել ընկնում և նրա ծրուակութունը:

Պղնձի աղերի փոքր զոգաներից «Դիրը» ծրուակութեան տոկոսի բարձրացումը, համեմատած «Ուկրայինկայի» հետ, նույնպես բացատրվում և նրանց քիմիական բաղադրութեամբ: Այս դեպքում այդ աղերը հանդես են գալիս վոչ թե վորպես ուժեղ թույններ այլ իբրև բիոնալիզատորներ և վորովհետև «Դիրը» մեջ այդ բիոնալիզատորներն ալելի հեշտ և շուտ են թափանցում, քան թե «Ուկրայինկայի» մեջ, ապա զրանով ել հենց բացատրվում են «Դիրը» ծրման եներգիայի և ծրուակութեան բարձր ցուցանիշները:

Այս բոլոր տվյալները, վոր պետք և դիտվեն վորպես որի ենտիր տվյալներ, թույլ են տալիս մեզ հետևյալ յեզրակացութիւններն անելու.

1. Ընդունված ֆունգիսիդների սառնադարտ զոգաները ցորենների տարբեր սորտերի նկատմամբ պիտի համարել բնախոսորեն չհիմնավորված և հետագա ուսումնասիրութեան կարիք ունեցող զոգաներ:

2. Այս փորձերի խորացման հետ միասին, անհրաժեշտ և գտնել ֆունգիսիդների այն ոպտիմալ զոգաները վորոնցից տարբեր ցորեններ նվազագույն չափով կպակսեցնեն իրենց ծրուակութեան տոկոսները և ապա ամենահաջող կերպով կվոհնչացնեն մրիկի սպորները:

3. Վերոհիշյալ ֆունգիսիդների ցածր զոգաներով ախտահանված սերմերը հնարավոր և յերկար ժամանակ պահել, վորովհետև նրանք լավ պահվելու դեպքում չեն պակասեցնում իրենց ծրուակութեան տոկոսը՝ ախտահանման առաջին օրերի համեմատութեամբ:

4. Ախտահանման համար ընդհանրապես գերադասելի պիտի համարել պղնձի արջասպը, վոր բացի մրիկի դեմ հաջող պայքարելուց, նաև ստիմուլացիայի յե յենթարկում սերմերը և բարձրացնում ծրուակութեան տոկոսը:

5. Այս խնդրի ուսումնասիրութիւնը գործնական մեծ նշա-

նախնական ունի, ինչպես ն. Հայաստանի, այնպես ել վոչ ն. Միւսկոյ մոտավոր հաշիւներով.

См. также № 10
(Таблица № 10)

№	Հանրապետութիւն (Республика)	Ունեցել յենք ցորեն և գարի 32 թ. հետաքննելով (Имея пшеницы и ячменя в 32 году)	Ամեն մի հեկտարին ցանվում ե կիրներով (Высеивается на га в кило)	Վորքան և ցանվել ցենտներով (Сколько высеено в центнерах)	Միւս զոգավորման դեպքում ծրուակութեան ամեն մեկ տոկոսի անկումը (При неправильной дозировке каждый процент падения всхожести дает потери в центнерах)
1	ԽՍՀՄ (СССР)	76,000,000	130	98,800,000	988,000
2	ՀՍՀ (ССР)	804,965	130	396,454	3,964

Влияние различных доз некоторых фунгисидов на всхо- жесть и энергию всхожести „Украинки“ и „Дира“

Убытки, причиненные головней, значительны как по все-
му Союзу, так и в Армении (Лорц, Н.-Баязет, Зангезур,
Котайк).

Наши исследования, произведенные в 1926-27-28 годах,
показали, что культивируемые в Армении сорта пшеницы
почти без исключения поражаются головней, однако степень
поражаемости разных сортов пшеницы неодинакова и пони-
жается в следующем порядке: 1) „Гюльгяни“, „Крнани“ или
„Кармраат“ (v. erythrospermum), 2) „Спитакаат“ (v. graecum),
3) „Галгалос“ (v. Delfi), 4) „Кондик“ (v. eripaeum), 5) „Кам-
чатка“ (v. rubriceps) и затем следуют сорта твердой пшени-
цы. Наконец, почти вовсе не поражаются две разновидности
персидской пшеницы (v. stramineum и v. rubiginosum), кото-
рые культивируются в горной полосе Армении и называются
по местному „Дали-Бугда“, т. е. сумасшедшая пшеница.

Работы кафедры Частного Земледелия Сельско-Хозяйст-
венного Института Армении, а также данные полеводствен-
ного обследования Наркомзема, проведенные в 1926 г., пока-
зали, что в зависимости от почвенных и климатических усло-
вий, процент поражаемости различных пшениц колеблется в
пределах от 2-х до 25-30% (в отдельных случаях поражае-
мость доходила до 40%).

Наши наблюдения в учебно-показательном хозяйстве быв-
шего Государственного Университета „Дзак“ в 1928-29-30 го-
дах приводят к выводу, что вопросы, связанные с дозиро-
вкой протравителей, а также продолжительностью их воздей-
ствия, нуждаются в дальнейшем уточнении*).

* Протравливание принятыми стандартными дозами фунгисидов, с
одной стороны уничтожает головню, а с другой—может послужить причи-
ной новых потерь семяматериала и значительных убытков для некоторых
сортах пшеницы.

В связи с этим, в начале марта 1931 года при кафедре Общего Земледелия Сельско-Хозяйств. Института Армении были предприняты ориентировочные опыты над протравливанием местного ячменя „Глич“ (*H. distichum* v. *lutans*), пшеницами: 1) „Спитакаат“ (*v. ghaesum*), 2) „Дир“ № 1 и 3) „Украинка“. Эти опыты подтвердили наши предположения относительно воздействия протравителей, после чего кафедра внесла в план своей научно-исследовательской работы на 31 год систематическое и более углубленное изучение затронутых вопросов. Эти работы продолжаются и поныне.

За недостатком технических возможностей, нам пришлось довольствоваться изучением только двух селекционных озимых пшениц, а именно: селекционной пшеницы Мироновской станции „Украинки“ и „Дир“ № 1, выведенной из мягких пшениц профессором С.-Хоз. Института Туманяном. и

Из протравителей нами были взяты парижская зелень и безводный медный купорос, имеющие широкое потребление. Мокрое протравливание нами не применялось.

По нашему мнению, этот способ протравливания не имеет практического интереса и в недалеком будущем целиком уступит свое место сухому способу протравливания.

Методика опытов

Опыты поставлены в 4-х повторениях.

Дозы для протравливания взяты начиная с принятых оптимальных и выше, а именно: безводного медного купороса на кило семматериала 3-5-7-9 и 12 граммов, а парижской зелени 0,5-1-2-4-6-8 и 12 граммов

Контроль, как для медного купороса, так и для парижской зелени ставился также в 4-х повторениях и хранился в таких же банках.

Проращивание велось нами, как на фильтровальной бумаге, так и в почве и песке из пемзы. Почва была взята обыкновенная—полевая.

Температура во время проращивания менялась в пределах от 16° С до 22° С. Семена предварительно не смачивались

Для выяснения причин неодинакового падения процента всхожести у различных пшениц от различных доз протравите-

лей, произведены химический и физический анализы испытуемых пшениц*).

В таблице № 2 приводятся данные ориентировочных опытов. По данным этой таблицы нетрудно видеть, что в то время, как всхожесть ячменя и местной аборигенной пшеницы „Спитакаат“ (*v. ghaesum*) от больших доз парижской зелени падает незначительно, „Дир“ и „Украинка“ показывают сильное падение всхожести даже при дозировке в 2 грамма. Это падение прямо катастрофично относительно „Дира“.

Эти данные побудили нас провести более углубленные работы в течение 1931 года. Для дальнейших наших работ мы предполагаем подвергнуть испытанию большее количество сортов пшеницы, а также фунгисидов. Кроме того ставим себе целью подыскание оптимальных доз протравителей, меньше всего влияющих на всхожесть и лучше гарантирующих от убытков, причиняемых головней.

Семена, взятые для дальнейших наших работ, протравлены 18 марта 1931 г. и в тот же день начато проращивание на фильтровальной бумаге и в почве. Приведенные в таблице № № 3, 4, 5, 6 данные, являются средними арифметическими (М) четырех повторений.

Из данных, приведенных в этих таблицах, можно сделать следующие выводы:

По отношению к опытам, поставленным на фильтровальной бумаге

1. При проращивании на фильтровальной бумаге всхожесть и энергия всхожести пшениц, значительно понижаются даже от минимальных доз парижской зелени.

Влияние парижской зелени особенно сильно сказывается на „Дире“, которая, даже при дозировке в 0,5 грамма, по сравнению с контролем, теряет свою всхожесть на 30-40%. При высоких дозировках она, как посевматериал, делается совершенно негодной.

От парижской зелени „Украинка“ теряет свою всхожесть сравнительно меньше. Даже от 12 граммов на кило она окон-

*) Химические анализы производила в Центральной Хим. Лаборатории А. Петросян, а физические анализы производились в лаборатории Кафедры Общего Земледелия СХИ.

чительно не погибает.

2. От безводного медного купороса, на той той же фильтровальной бумаге, пшеницы значительно меньше теряют свою всхожесть.

Малые дозы не только не понижают процента всхожести „Дира“, но даже для нее являются бионтизаторами. По сравнению с контролем, всхожесть поднимается до 102-116%, Полной гибели семян, как посевматериала, в этих случаях не бывает даже при самых высоких дозах.

По отношению к „Украинке“ медный купорос не является бионтизатором, но, вместе с тем, падение всхожести от постоянно возрастающих доз протравителя происходит плавно и не особенно сильно (чего не наблюдается по отношению к „Диру“). Даже при 12 гр. на кило всхожесть колеблется в пределах 70-80%.

По отношению к опытам проращивания в почве и песке из пемзы

1. Результаты при проращивании в почве очень сильно отличаются от результатов, полученных при проращивании на фильтровальной бумаге. В общем, при протравливании как медным купоросом, так и парижской зеленю и проращенные в почве семена дают более высокий процент всхожести, чем проращенные на ильтровальной бумаге.

2. Особенно сильно это явление сказывается при протравливании семян медным купоросом. Все дозы этой соли, как в отношении „Дира“, так и „Украинки“, проявляют себя в качестве бионтизаторов.

3. Парижская зелень, по отношению к „Украинке“ проявляет себя также в качестве бионтизатора, кроме наивысшей дозы, тогда как по отношению к „Диру“ она этих свойств не проявляет.

4. Данные, полученные при проращивании семян в песке из пемзы, имеют такую же картину, что и в почве, с той только разницей, что здесь парижская зелень не является бионтизатором и по отношению к „Украинке“.

Вообще, безводный медный купорос, как протравитель

в малых дозах может служить фактором поднятия всхожести семян, следовательно, фактором, способствующим поднятию урожайности, тогда как парижская зелень этими свойствами не обладает.

Протравленные сухими протравителями семена, в хороших условиях могут храниться долго, от этого их всхожесть не падает, и при проращивании они дают приблизительно такие же показатели, какие получают непосредственно после протравливания. Это положение ясно видно из таблицы № 7, где для сравнения приведены данные, полученные при проращивании семян на фильтровальной бумаге 13-III, 20-VI и 14-XII.

Неодинаковое влияние протравителей на различные пшеницы имеет тесную связь с химическим содержанием и физическим состоянием этих пшениц. что ясно видно из данных таблиц № № 8 и 9.

Данные этих таблиц показывают, что устойчивость пшениц по отношению к протравителям зависит от содержания в зернах большого процента азота, клетчатки и жира.

Совершенно ясно, что сопротивляемость „Украинки“ против отрицательного влияния ядовитых веществ должна быть больше, так как она содержит больше сырого протеина и жиров, имеет большую натуру и стекловидность, меньшую сквашность, аэрацию и абсолютный вес. Этим объясняется то что она теряет свою всхожесть на много меньше, чем „Дир“, имеющий меньше белков, жиров и натуры, а потому ядовитые вещества сравнительно легче всасываются в зерно и сильнее влияют на падение всхожести.

Высокий процент всхожести „Дира“ по сравнению с „Украинкой“ при протравливании малыми дозами медного купороса также объясняется химическим содержанием этой пшеницы. В этих случаях соли проявляют себя в роли бионтизаторов, а не ядовитых веществ, и так как эти бионтизаторы легче проникают в „Дир“, чем в „Украинку“, то этим и объясняется сравнительно большее поднятие всхожести у „Дира“ по сравнению с „Украинкой“.

Полученные все данные, которые могут быть рассматри-

заемы как предварительные, приводят к следующему заключению:

1. Принятые стандартные дозы для всех пшениц надо считать необоснованными и нуждающимися в дальнейшем уточнении.

2. Наряду с углублением этих работ, необходимо подыскать оптимальные для различных пшениц дозы, при которых они меньше всего пострадают от мунгисидов и, одновременно, будут уничтожены споры головни.

3. Протравливать семена вышеназванными фунгисидами можно задолго до посева, так как семена могут храниться долго, и от этого их всхожесть не падает.

4. Для протравливания предпочтительнее безводный медный купорос, с помощью которого ведется удачная борьба с головней и одновременно стимулируются семена и поднимается урожай.

5. Разрешение данной задачи представляет практический интерес не только для пшениц Армении. Значение это легко доказывается подсчетами, приведенными в таблице № 10.

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0282404

18229

ገጽ 1 ለ.

43

34-
Ca88